

ВОДИЧ

ДОГОВОРОТ ЗА ДРУШТВО СО ОГРАНИЧЕНА ОДГОВОРНОСТ

Во соработка со проектот “Корпоративно
управување и Законот за трговските друштва”
од **USAID**

Скопје 2005

Подготвил:
Проф. Др. Елена Градишка Лазаревска

Издавач:
**Здружение на правници од стопанството на РМ
Совет за корпоративно управување**

Уредувачки одбор:
Проф. Др. Тито Беличанец,
редовен професор на Правниот факултет во Скопје
Самир Латиф,
сениор правен советник при проектот CG & CL
Др. Грегори Ф. Масен,
директор на проектот CG & CL
Дерил Браун,
сениор правен советник при проектот CG & CL
Марија Игњатова Ѓошева,
правен советник при проектот CG & CL

Тираж:
1000 примероци

Печати:
Алма Печатница

Скопје 2005

Вовед

Законот за трговските друштва од 2004 година¹ го дерогира концептот за основање на друштвото со ограничена одговорност по пат на донесување на два акта (акт за основање и договор за друштвото, односно основачки акт и договор за друштвото)² и го реafirмира концептот на единствен акт: **договор за друштво**. Во Европа овој концепт е прифатен речиси без исклучок.

Во намера да го приближиме актуелниот концепт за основање на друштвото со ограничена одговорност до поширокиот круг "зависници" од Законот за трговските друштва ќе направиме напор да ги расветлиме најрелевантните аспекти во врска со основачкиот акт на оваа форма на друштво.

Важни прашања

Заради реализирање на нашата намера ќе се концентрираме на одговорите на следната група прашања:

1. *Кои се белезиие на договорои за друштво со ограничена одговорност (во најамошниои тексти: договор за друштво)?*

2. *Во која форма се склучува договорои за друштво?*

3. *На кои начини основачиие го склучуваат договорои за друштво?*

4. *Што е задолжителна, а што факултативна содржина на договорои за друштво?*

5. *Како се вршат измение на договорои за друштво?*

¹ "Службен весник на Република Македонија", бр. 28/2004.

² Дуализмот на актите за основање на друштвото со ограничена одговорност е воведен во македонското право со Законот за изменување и дополнување на Законот за трговските друштва ("Службен весник на Република Македонија", бр. 50/2001), односно со Законот за трговските друштва од 2002 година ("Службен весник на Република Македонија", бр. 58/2002).

Пред да пристапиме кон одговорите на овие прашања ќе апсолвираме едно претходно прашање, а имено прашањето за тоа во кои членови на Законот за трговските друштва од 2004 година се извршени измени во врска со проблематиката за договорот за друштвото со ограничена одговорност. Најзначајните од нив ќе бидат наведени подолу.

Измени во законодавството

1) Член 3, став 1, точка 9 ги креира контурите на автономниот нормативен поредок на друштвото со ограничена одговорност определувајќи дека другите општи акти на друштвото (правилник, одлука, деловник и други) мораат да бидат во согласност со договорот на друштвото.

2) Член 22, став 1 го реafirмира концептот за основање на друштвото со ограничена одговорност со еден акт - договорот за друштвото.

3) Член 22, став 4 статуира обврска за задолжително објавување на измените и дополнувањата на договорот за друштвото што содржат податоци коишто се запишуваат во трговскиот регистар како и обврска за изработување пречистен текст на договорот за друштвото при секоја негова измена и дополнување.

4) Член 170, став 3 статуира обврска потписите на основачите на договорот за друштвото, односно потписот на основачот на изјавата за основање на друштвото да се заверуваат кај нотар.

5) Член 171, став 1 нуди измени во поглед на задолжителната содржина на договорот за друштвото.

6) Член 183, став 1 ја проширува листата на прилозите што се поднесуваат кон пријавата за упис на основањето на друштвото со ограничена одговорност во трговскиот регистар.

7) Член 253 содржи поинакви решенија за правното дејство на одлуката за измена на договорот за друштвото.

Прашање 1: Белези на договорот за друштвото

Законот за трговските друштва во ставот 1 од членот 170 го креира правилото дека *"друштво со ограничена одговорност се основа со договор за друштво со склучуваачи сите основачи"*. Ако друштво го основа едно лице, договорот за друштво се заменува со изјава на основачот за основање на друштво (член 170, став 2). Овде основачот не склучува договор туку само дава изјава. Сумирано: зависно од тоа дали во својство на основач ќе се јави единствен содружник или двајца, односно повеќе содружници ќе постои разлика во природата на правната работа на којашто друштвото фундаира. Ако е во прашање друштво основано од едно лице, друштвото ќе се темели на изјавата, како еднострана правна работа. Ако, пак, се работи за друштво основано од двајца или повеќе содружници, друштвото ќе почива на договорот, како двострана правна работа. Во првиот случај, по основањето на друштвото, ќе се воспостават односи само меѓу единствениот содружник и друштвото. По основањето на друштвото, во вториот случај, ќе се воспостават правни односи и меѓу самите содружници.

Договорот за друштво е основачки акт на друштво. Тоа е договор со којшто повеќе (најмалку две) лица се обврзуваат дека ќе основаат друштво. Договорот за друштвото е израз на намерата да се создаде друштво ("affectio societatis") со однапред замислен влиг. Во прашање е договор со којшто се манифестира волја насочена кон создавање на правно лице.

Како основачки акт договорот за друштвото има извонредно значајна улога во конституирањето на друштвото како правен субјект. Имено, Законот за трговските друштва утврдува задолжителен упис на основањето на

друштвото во трговскиот регистар.³ Уписот на основањето на друштвото во трговскиот регистар произведува определена правна последица: со уписот во трговскиот регистар друштвото стекнува својство на правно лице.⁴ Уписот на основањето на друштвото во трговскиот регистар се врши врз основа на пријава за упис кон која задолжително се приложува, меѓу другото, и договорот за друштвото, односно изјавата за основање на друштвото, со сите прилози вклучувајќи го и полномошното за полномошникот, заверени од нотар (член 183, став 1, точка 1). *Доѓоворот за друштво*, значи, *има карактер на објавен прилог кон пријавата*. Консеквенцата од неприложувањето на договорот за друштвото кон пријавата е позната: неможност за упис на основањето на друштвото во трговскиот регистар.⁵

Во нормативниот поредок на друштво со ограничена одговорност доѓоворот за друштво има позиција на основен и на највисок акт.

Две мерила се клучни за определбата на творецот на законскиот текст за ваквата квалификација на договорот за друштвото: (а) значењето на односите што со договорот се уредуваат и (б) рангот на договорот во системот на актите во друштвото со ограничена одговорност.

Предмет на регулација на договорот за друштвото се прашања и односи од највитално значење за положбата и животот на друштвото со ограничена одговорност. Од овој факт произлегува и неговиот третман на основен акт во нормативниот механизам на друштвото.

Во нормативен поредок на друштвото со ограничена одговорност договорот за друштвото има признат примат.

³ “Основањето на друштвото се запишува во трговскиот регистар” (член 182, став 1 од Законот за трговските друштва).

⁴ Закон за трговските друштва, член 25, став 2.

⁵ Види: член 94 од Законот за трговските друштва.

Суштествено: Законот за трговските друштва ги обликува контурите на нормативниот поредок на друштвото со ограничена одговорност. Законот предвидува донесување и на "други акти на друштвото" недефинирајќи ги докрај нивната позиција во поредокот и нивниот меѓусебен однос. Меѓутоа, Законот експлицитно го "востоличува" договорот за друштвото како највисок акт на друштвото со ограничена одговорност кога определува дека **друѓиџе оџиџи акџи на друџиџвоџо (џравиџик, одлука, деловџик и друѓи) мораџи да бидаџи во соѓласноџи со доѓвороџи за друџиџвоџо** (член 3, став 1, точка 9).

Значи, договорот за друштвото, иако не е единствен инструмент на регламентативниот механизам на друштвото, сепак е највисок инструмент по ранг во тој механизам. Поинаку: во нормативниот механизам на друштвото со ограничена одговорност нема акт што би имал третман на "повисок" акт од договорот за друштвото, акт на којшто договорот за друштвото би му бил подреден. Подреденоста на договорот за друштвото постои единствено vis-à-vis законот, како државен акт. Сите други општи акти на друштвото со ограничена одговорност треба да му бидат подредени на договорот за друштвото.

Доѓвороџи за друџиџвоџо е џраен акџи на друџиџвоџо со оѓраничена одѓворноџи. Со неѓо се уредувааџи односи од џраен караџиџер. Но, во случајот кога друштвото се основа на определено време договорот за друштвото е акт со ограничен век на важење.

Прашање 2: Форма на договорот за друштвото

Формаџа на доѓвороџи за друџиџвоџо е џисмена.

Норматворецот, во согласност со одредбата на ставот 2 од членот 22, бара договорот за друштвото да биде склучен во писмена форма. Волјата на основачите за склучување на договорот за друштвото, како договорни страни, мора да биде изразена во писмена форма. Нереспектирањето на регулата од членот 22, став 2 од Законот за трговските

друштва повлекува можност за поведување постапка за утврдување ништовност на друштвото.⁶

Битно: во македонскиот Закон за трговските друштва е акцептирано решението за формализирано настанување на друштвото со ограничена одговорност. Творецот на законскиот текст не допушта настанување на друштвото со ограничена одговорност на неформален начин, т.е. со склучување договор за друштвото во усна форма или со конклюдентни дејствија.

И уште нешто: *Законом̄ за тр̄говскӣте друш̄тва гради филозофија за неопходност̄ од заверка на постојателните на основачките на договорот̄ за друштво̄ кај нотар* (член 170, став 3). Со ваквото решение законодавецот пополнува една правна празнина, досега присутна, изедначувајќи го, на тој начин, договорот за друштвото со ограничена одговорност по форма со договорите на другите трговски друштва (јавното трговско друштво, командитното друштво и командитното друштво со акции).

Прашање 3: Начини на склучување на договорот за друштвото

*Основачките лично го склучуваат договорот за друштво.*⁷ Тие, на тој начин, лично ја изразуваат својата волја за склучување на договорот. Јасно, лично можат да склучуваат договор само физички лица со потполна деловна способност. Волјата на физичките лица без или со ограничена деловна способност и волјата на правните лица можат валидно да ја изразат само нивните законски застапници, односно нивните застапници по закон. Но, понекогаш, од разновидни причини, физичкото лице коешто има потполна деловна способност, законскиот застапник на физичкото лице без или со ограничена

⁶ Види: член 33, став 1, точка 1 од Законот за трговските друштва.

⁷ Закон за трговските друштва, член 170, став 4.

деловна способност и застапникот по закон на правното лице - не ќе бидат во можност лично да пристапат кон склучување на договорот за друштвото. Можно е, во тој случај, физичкото лице, неговиот законски застапник и застапникот по закон на правното лице да му дадат полномошно на некое друго лице. ***Законот за трговскиите друштва, со регулатива од членот 170, став 4 дава јермисија договорот за друштвото да се склучи преку полномошник.*** Поинаку: Законот за трговските друштва ја допушта можноста едно лице да склучи договор за друштвото во име и за сметка на друго лице, а врз основа на полномошно т.е. на правна работа склучена меѓу тие две лица.

Во поглед на формата на полномошното норматворецот е експлицитен: ***помошното за склучување на договорот за друштвото мора да биде заверено кај нотар.***

Прашање 4: Содржина на договорот за друштвото

Членот 171 од Законот за трговските друштва има позиција на основен член што ја третира содржината на договорот за друштвото, односно на изјавата за основање на друштвото.

Прашањето за содржината на договорот за друштвото, односно на изјавата за основање на друштвото во членот 171 од Законот за трговските друштва е уредено на две рамништа:

- ***задолжително;*** и
- ***факултативно.***

Првото рамниште е офаќено во ставот 1 од членот 171 каде се утврдени прашањата што влегуваат во обвржата содржина на договорот за друштвото, односно на изјавата за основање на друштвото. Попрецизно: Законот за трговските друштва, во првиот став на овој член, применувајќи го начелото на позитивната енумерација, таксативно ги набројува

одредбите што облігаторно се ввградуваат во договорот, односно во изјавата. Атрибут на "облігаторна состојка" на договорот за друштвото, односно на изјавата за основање на друштвото, според членот 171, став 1 од Законот за трговските друштва, имаат одредбите за:

1) *имејќо и презимејќо, ЕМБГ, бројот на пасошојќи, односно бројот на личнајќа картиќа ако содружниќојќи е сиранско физичко лице или на друга исправа за утврдување на иденитетјќиојќи - важечка во неговата земја и неговото државјанство како и местојќио на живеење, односно фирмата, седиштјќио, МБС, ако содружниќојќи е правно лице;*

2) *фирмата и седиштјќио на друштвото ;*

3) *предметјќио на работење на друштвото;*

4) *времетраењетјќио на друштвото;*

5) *износот на основната глвна и износот на влоот на секој содружник одделно, а ако влоот е непаричен - подробен опис и назначување на неговата вредност;*

6) *начинот и времето на уплата на паричните влови што не се уплатуваат во целост;*

7) *имејќо и презимејќо, ЕМБГ на управителот, односно управителитјќи, бројот на пасошојќи, односно бројот на личнајќа картиќа за сиранско физичко лице или на друга исправа за утврдување на иденитетјќиојќи - важечка во неговата земја и неговото државјанство како и местојќио на живеење;*

8) *застапувањетјќио на друштвото;*

9) *правајќа и обврските што содружницитјќи ги имаат спрема друштвото, покрај уплата на своите влови, како и правајќа и обврските коишто ги има друштвото спрема основачитјќи;*

10) *начинот и мерката за распределба на добивката и начинот на покривање на забавата;*

11) *управувањетјќио со друштвото; и*

12) *престанувањетјќио на друштвото.*

Сите прашања што спаѓаат во задолжителната сфера на договорното уредување можат, во синтетизиран облик, да се класифицираат на следниот начин: а) генералиите, односно ознаките за идентификација на содружникот; б) статусните белези на друштвото (фирмата, седиштето и предметот на работење); в) времетраењето на друштвото; г) имотно-правните односи во друштвото (износот на основната главнина и износот на влогот на секој содружник одделно, описот на непаричниот влог и назначувањето на неговата вредност, како и начинот и времето на уплатата на паричните влогови што не се уплатуваат во целост); д) генералиите на управителот, односно управителите; е) настапувањето на друштвото во правниот промет т.е. во односите со трети лица (застапувањето на друштвото); е) правата и обврските на содружниците спрема друштвото како и правата и обврските на друштвото спрема основачите; ж) начинот и мерилата на распределба на добивката и начинот на покривање на загубата; з) организацијата на управувањето со друштвото; и с) престанувањето на друштвото.

Излишно е да се докажува дека горенаведените групи на прашања мора да ги содржи договорот на секое друштво со ограничена одговорност независно од начинот на неговото настанување, предметот на работење, износот на основната главнина, големината и од другите релевантни околности. Неговите специфичности (начинот на настанокот, предметот на работењето, големината) се одразуваат единствено во опфатот и во начинот на уредувањето на односите и на прашањата што потпаѓаат под т.н. задолжителен договорен резерват.

При изработката на договорот за друштвото треба посебно да се има предвид фактот дека примената и почитувањето на одредбата од членот 171, став 1 од Законот за трговските друштва не се доволни за физиомирањето на договорот за друштвото. За неговото успешно физиомирање нужно е оваа одредба да се доведе во "спој" со

другите одредби од Законот за трговските друштва во кои што е утврдена облигација за задолжително уредување на конкретен однос, односно прашање со договорот за друштвото.

Зошто?

Регулата од членот 171, став 1 од Законот за трговските друштва е основна но не и единствена одредба во која е определена содржината на договорот за друштвото на задолжителен начин.

Во Законот за трговскиот друштва задолжителната содржина на договорот, освен во членот 171, став 1, како основен член, се определува и се утврдува во повеќе членови. Согласно одредбите на овие членови, со договорот за друштво задолжително се уредуваат и некои други прашања. Овде ќе ги наведеме грото од нив:

- фирмата, називот, односно името на лицето кое го внесува непаричниот влог, подробниот опис на непаричниот влог и неговата проценета вредност (член 35, став 1);

- начинот на промена на фирмата (член 44, став 2) како и начинот и постапката на промена на седиштето на друштво (член 61, став 2);

- начинот на давање прокура (член 68, став 3);

- обврските на содружниците спрема друштво (член 168);

- содружничокот кој го внесува непаричниот влог, непаричниот влог што се внесува, вредноста на којашто друштво го презема непаричниот влог и погодностите што за тоа му се признаваат на содружничокот (член 176, став 1 и член 178);

- начинот на одлучувањето за распределбата, времето кога таа се врши, начинот на кој се води евиденцијата за распределбата и се утврдува износот на кој секој одделен содружник има право, ограничувањата при распределбата (член 185, став 4);

- *начино̄и на одредува̄нетӣо на дос̄еанос̄ӣа на ӯйла̄й̄а̄ӣа на неӯйла̄й̄енио̄и дел од вло̄го̄ӣ (член 186, став 1);*

- *начино̄и на ӯйла̄й̄а̄ӣа на ѓреос̄ӣанай̄ио̄ӣ износ на ѓаричнио̄ӣ вло̄г воколку целио̄ӣ износ не е ѓла̄й̄ен ѓри основа̄нетӣо на друш̄ӣво̄ӣо (член 186, став 5);*

- *начино̄и на воде̄нетӣо на кнӣга̄ӣа на удели (член 195, став 4);*

- *условӣе за рас̄иола̄га̄нетӣо со уделӣе (член 197, став 1);*

- *начино̄и и ѓос̄т̄а̄й̄ка̄ӣа на ѓренесува̄нетӣо на уделӣе во друш̄ӣво̄ӣо (член 197, став 2);*

- *условӣе ѓод кои удело̄ӣ може да се заложу (член 197, став 6);*

- *случа̄ӣе ко̄га удело̄ӣ може да биде ѓовлечен (член 205);*

- *начин на обезбедување ѓраво на увид во ак̄тӣе и во дрӯӣе докумен̄и на друш̄ӣво̄ӣо (член 212, став 1);*

- *ѓраша̄натӣа за кои содружнӣӣе одлучува̄ӣ на собир на содружнӣӣе или ѓреку до̄ӣшување, начино̄и, условӣе и ѓос̄т̄а̄й̄ка̄ӣа на донесува̄нетӣо на одлукӣе (член 213, став 2);*

- *роковӣе за свикување на собиро̄ӣ на содружнӣӣе (член 216, став 2);*

- *начино̄и на воде̄нетӣо на кнӣга̄ӣа на одлуки (член 224, став 4);*

- *сос̄та̄во̄ӣ, ор̄ганизацӣја̄ӣа, рабо̄ӣа̄ӣа и надлежно-с̄ӣӣе на ор̄гано̄ӣ на ӯйравување на друш̄ӣво̄ӣо (член 231, став 2);*

- *о̄йредување̄нетӣо на бро̄јо̄ӣ на ӯйравӣел̄ӣе (член 233, став 1);*

- *овлас̄ӣува̄натӣа на ӯйравӣело̄ӣ (член 235, став 1)*

- *о̄граничува̄натӣа на овлас̄ӣување̄нетӣо за зас̄т̄а̄й̄ување на друш̄ӣво̄ӣо од с̄ӣрана на ӯйравӣело̄ӣ (член 236, став 3);*

- начинот и рокот во коишто на содружниците им се доставуваат годишната сметка и годишниот извештај за работата на друштво во преходната деловна година (член 240, став 3);

- донесувањето на одлуките и начинот на работа на надзорниот одбор (член 248, став 3);

- начинот и условите за остварување на контролниот овластување на содружниците (член 251, став 2);

- определувањето на минималниот износ на задолжителната оштетна резерва (член 485, став 1).

Рамничкото на факултативната содржина на договорот за друштво, односно на изјавата за основање на друштво е обфатено, пак, во вториот дел од членот 171 од Законот за трговските друштва. Овде творецот на законскиот текст го креира правилото дека со договорот за друштвото, односно со изјавата за основање на друштвото, покрај односите и прашањата што спаѓаат во доменот на таканаречената "задолжителна договорна материја", можат да се уредуваат и други прашања и односи. Овие впрочем прашања и односи имаат белег на факултативни состојки на договорот за друштвото, односно на изјавата за основање на друштвото.

Но, увид во факултативната содржина на договорот за друштвото може да се стекне единствено со "сумирањето" на одредбите од Законот за трговските друштва во коишто е утврдена дозвола на содружниците тие:

а) или самите да уредат едно конкретно прашање,

б) или прашањето да го уредат на поинаков начин од начинот понуден во точно определената законска одредба.

На содружниците на друштво, согласно регулативата на Законот за трговските друштва, им е доуштен самите да ги уредат следните прашања:

- можноста за решавање на споровите што се однесуваат на договорот за друштво со спородба или со арбитража (член 41);

- можностѝа на содружниѝиѝе да си оѝределаѝи и друѝи ѝрава освен оние иѝио им се оѝределени со Законой за ѝрѝовскиѝе друѝиѝва (член 184, став 2);

- можностѝа сиѝе или одделни содружници да дадаѝи доѝолниѝелни доѝлаѝи над износой на влоѝоѝи (член 191, став 1);

- можностѝа за оѝределување обврска на друѝиѝвоѝо на содружниѝиѝе да им издава ѝоѝврда за удел (член 194, став 1);

- можностѝа за оѝраничување на ѝренос на удел ѝо ѝаѝи на наследсѝво и за ѝрибавување со сѝекнување на некој имоѝи како целина (член 199, став 3);

- можностѝа да се исклучи ѝоделбаѝа на уделоѝи (член 201, став 3);

- друѝиѝе основи за ѝресѝанување на содружниѝкиоѝи однос освен оние ѝредвидени во Законой за ѝрѝовскиѝе друѝиѝва (член 206, став 2);

- можностѝа за исѝаѝување, односно за исклучување на содружниѝкоѝи и оѝределувањеѝо на условиѝе, ѝосѝаѝкаѝа и ѝоследиѝиѝе од исѝаѝувањеѝо, односно од исклучувањеѝо на содружниѝкоѝи од друѝиѝвоѝо (член 207, став 1 и член 208, став 1);

- можностѝа собироѝи на содружниѝиѝе да одлучува и за друѝи ѝрашања освен за оние ѝредвидени во Законой за ѝрѝовскиѝе друѝиѝва (член 215, став 2);

- можностѝа да се оѝредели содружниѝиѝе да одлучувааѝи за ѝрашањаѝа за коиѝиѝо се одлучува на собироѝи на содружниѝиѝе ѝреку доѝиѝување (член 215, став 3);

- можностѝа за назначување на ѝрвиоѝи уѝравиѝел со доѝговороѝи за друѝиѝвоѝо (член 232, став 2);

- можностѝа за образување надзорен одбор на друѝиѝвоѝо(член 245);

- можностѝа за назначување на ѝрвиоѝи надзорен одбор, односно на конѝролороѝи (член 246, став 1);

- оїределување на работишїе шїо не можайї да се вршайї без одобрение на надзорниой одбор, односно на конїролорой (член 249, став 4);

- можносїа за оїределување поголемо мнозинсїтво, односно за їредвидување на доїолниїелни услови за измена на договорой за друшївоїо (член 252, став 1);

- можносїа за їредвидување друїи основи за їресїанување на друшївоїо освен оние їредвидени во Законой за їрїовскиїе друшїва (член 265, став 3);

- можносїа за изїоївување финансиски извешїаи за їокуси їериоди од деловнаїа їодина (член 477, став 3);

- можносїа за создавање їособни резерви (член 486, став 1);

- можносїа содружникой да добие дивиденда, односно аванс од дивиденда во їари или во удел (член 488, став 1);

- можносїа за овласїување на орїаной на уїравување на друшївоїо во їекоїи на деловнаїа їодина да им исїлака на содружнициїе аванс на име дивиденда (член 489, став 1);

- можносїа за назначување и на друїи физички или їравни лица како ликвидайори (539, став 2).

На содружнициїе во друшївоїо им е доїушїено да їи уредайї поинаку од она како їоа е сїорено во одредбиїе на Законой за їрїовскиїе друшїва следниїе їрашања:

- лицаїа и условиїе їод кои на овие лица може да им се даде їрокура (член 69, став 1);

- начиной на їоднесување на їрошоциїе за основање на друшївоїо од сїрана на основачиїе (член 180, став 1);

- начиной на исїлаїаїа на надомесїокой на їрошоциїе за основање на друшївоїо (член 180, став 3);

- їравойо на учесїво во добивкаїа (член 185, став 1 и 2);

- меѓусебниот однос на содружниците по повод ујлајата на паричните вложови (член 186, став 2);
- мнозинството со кое се донесува одлуката за дојолнишелни дојлаји и други прашања во врска со дојолнишелните дојлаји (член 191, став 2, 4 и 6);
- ојределувањето на големината на уделот на содружничкиот друштво (член 193, став 1);
- посебните услови под кои се пренесува уделот на ширето лице (член 198, став 3);
- мнозинството гласови потребно за поделба на удел (член 201, став 1);
- лицето кое има право на свикнување на собирот на содружниците (член 216, став 1);
- начинот за свикнување и местото на одржување на собирот на содружниците (член 217, став 1 и 4);
- можноста за ојределување поинакво право на глас од она што е ојределено во Законот за трговскиот друштво (член 218, став 2);
- кворумот и донесувањето одлуки (член 219);
- времето за коешто се избира управител кој не е содржник (член 232, став 4);
- можноста за реизбор на управителот (член 232, став 5);
- овластувањата и правата на управителите во однос на водењето на работите на друштвото (член 235, став 3);
- овластувањето за застапување ако друштвото има повеќе од еден управител (член 236, став 2);
- начинот на работа на управителите (член 237, став 1 и 2);
- начинот на избор и на отповикување на членовите на надзорниот одбор, односно на контролорот (член 246, став 1);
- времето на избор и на реизбор на членовите на надзорниот одбор (член 247, став 2 и 3);

- мнозинството гласови потребно за донесување одлука за измена на предметот на работење на друштвото утврдено во договорот за друштвото (член 252, став 2);

- начинот на преземање нови влогови од страна на содружниците (член 256, став 2) и преземањето нови влогови и од лица кои не се содружници (член 256, став 3);

- мнозинството гласови потребно за донесување одлука за преобразба на друштвото од една во друга форма на друштво (член 510, став 2);

- начинот на застапување на друштвото во ликвидација, ако се поставени повеќе ликвидатори (член 543, став 2);

- начинот на распределба на имотот што останува по намирањето на обврските спрема доверителите (член 546, став 2).

Напомена: Листите на прашања понудени во овој труд, а што се однесуваат на задолжителната, односно на факултативната содржина на договорот за друштвото не се затворени.

Да резимираме. Сите прашања од доменот на таканаречената "материја на договор за друштвото" можат да се класифицираат во три групи:

Прашања што мораат да се уредат со договорот за друштвото. Овие прашања, како бидни, а сообразно на тоа и како обвржовни состојки приклучуваат essentialia negotii (суштествена содржина) на договорот за друштвото.

Во таа смисла тие се содржински дел на секој договор за друштвото. Неуредувањето на овие прашања со договорот за друштвото повлекува санкции. Прецизно:

недостатокот макар и на една од овие есенцијални состојки го чини договорот ништовен.⁸

Прашања што можат, но не мораат да се регулираат со договорот за друштвото.

Уредувањето на овие прашања е допуштено, но не е задолжително.

Прашања што во договорот за друштвото можат да бидат уредени поинаку од она како што е спорено во одредбите на Законот за трговските друштва.

Кај оваа група прашања законодавецот допушта поинаква регулација од онаа што самиот ја понудил. Ако прашањето не биде уредено со договорот за друштвото се применуваат регулите на Законот за трговските друштва. Овие регули од Законот се познати како "гаранциски регули" бидејќи нудат, односно гарантираат решение секогаш кога такво решение недостасува во договорот за друштвото.

Прашањата од втората и третата група имаат белег на факултативни состојки на договорот за друштвото и прејсметавуваат ацидентална негодина (споредна, небитна содржина) на договорот. Онда, нерегулирањето на овие прашања со договорот за друштвото не се санкционира.

Првата група прашања го сочинува законскиот, "задолжителен дел", а втората и третата група "слободниот дел" на договорот за друштвото што содржи дополнителни одредби во однос на законскиот минимум.

Законот за трговските друштва ја утврдува содржината на договорот за друштвото во контекстот на тезата за него како индивидуален акт на друштвото со ограничена одговорност, акт кој го изразува она што е посебно и

⁸ Види: член 43 од Законот за трговските друштва.

што е индивидуално за секое друштво in concreto. Законот, имено, тргнува од концептот за договорот за друштвото како акт - креација којшто на "сопствен" начин, зависно од конкретните потреби и специфичности, ги уредува односите во поглед на секојдневното функционирање на друштвото.

Прашање 5: Измена на договорот за друштвото

Во текот на постоењето на друштвото со ограничена одговорност, на начинот и под условите утврдени во Законот за трговските друштва, договорот за друштвото може да трпи измени.

Договорот за друштво може да се измени само со одлука на содружниците, донесена најмалку со тричетвртинско мнозинство од вкупниот број гласови. Во договорот за друштвото може да се определи поголемо мнозинство, а може да се предвидат и дополнителни услови за негова измена.

Посебен режим Законот за трговските друштва предвидува во два случаја, имено, во случаите кога се донесува: а) одлука за измена на предметот на работење на друштвото утврден во договорот за друштвото и б) одлука за зголемување на утврдените обврски или за намалување на правата на содружниците што им припаѓаат според договорот за друштвото. **Во првиот случај, ако со договорот не е поинаку определено, одлуката се донесува едногласно** (член 252, став 2), **а во вториот случај, со согласност на сите оние содружници коишто се засегнати од зголемувањето на обврските, односно од намалувањето на правата** (член 252, став 3).

Измените и дополнувањата на договорот за друштвото се вршат во писмена форма. Измените и дополнувањата на договорот за друштвото што содржат податоци коишто се запишуваат во трговскиот регистар задолжително се објавуваат. При секоја измена и дополнување се изработува пречистен текст на договорот за

друштвото во којшто се внесуваат извршените измени и дополнувања.⁹ Примерок од пречистениот текст се доставува до судот којшто го води трговскиот регистар. Ако за измената на договорот за друштвото или за некои негови одредби е потребна согласност на надлежен орган определен со закон, кон пријавата се приложува и согласноста (член 22, став 4).

Одлуката за измена на договорот за друштвото се запишува во трговскиот регистар. Пријавата ја поднесува управителот или од него овластено лице со полномошно, заверено кај нотар. Кон пријавата за упис се приложува одлуката за измена на договорот за друштвото и пречистениот текст на договорот за друштвото (член 253, став 1 и 2).

Уписот на одлуката за измена на договорот за друштвото во трговскиот регистар се објавува со посочување на бројот на одлуката и датумот кога е донесена (член 253, став 3).

Одлуката за измена на договорот за друштвото има правно дејство спрема содружниците од денот на нејзиното донесување (член 253, став 4).

Листа на практични прашања поврзани со темата

Две прашања се посебно значајни во врска со темата што е апсолвирана во оваа брошура.

Прво, дали договорот за друштвото треба да го содржи само законскиот "облигаторен" дел или треба да го содржи и "слободниот" дел, односно дали да се изготви развиен текст на договорот за друштвото ("подолга варијанта") и во него "ресорната материја" да се уреди поинаку од пропишаното со диспозитивните одредби на Зако-

⁹ "Содружниците, со одлуката за измена на договорот за друштвото, го овластуваат управителот, односно надзорниот одбор, односно контролорот, ако друштвото има орган на надзор, да подготви пречистен текст на договорот за друштвото во којшто ги внесува измените - извршени со одлуката за измена на договорот за друштвото" (член 252, став 5 од Законот за трговските друштва).

нот за трговските друштва, или да се изготви симплифициран текст на договорот за друштвото ("куса варијанта") и во него да се внесат само неопходните одредби нужни за индивидуализацијата на друштвото коешто се основа?

Второ, кои одредби треба да се вградат, а да не се оптовари текстот на договорот за друштвото?

Препораки

Прво, на стојалиште сме дека не е препорачливо да се применуваат екстремни варијанти, односно договори за друштвото со минимален или со максимален обем. Во деловната практика договорот за друштвото, во начело, би требало да егзистира во обем секако поголем од законскиот минимум. Зашто, друштвото со ограничена одговорност е друштво со внатрешен индивидуалитет и со определени посебности. Токму заради определувањето на овие посебности во договорот за друштвото, како акт преку којшто доаѓа до израз интерната персоналност на друштвото, покрај законскиот минимум, треба да бидат инкорпорирани и дополнителни одредби.

Имајќи го предвид фактот дека норматворецот во ставот 1, точка 9 од членот 3 на Законот за трговските друштва допушта другите прашања и односи од значење за друштвото, а што не се уредени со договорот за друштвото, да се уредат со други акти на друштвото, на изготвувачите на договорот им останува обврската да го избалансираат изборот на одредбите што ќе ги вградат во договорот за друштвото, како основен акт, од една, и во другите акти, од друга страна. Притоа, изборот на одредбите што ќе влезат во договорот за друштвото треба да биде извршен во мерка што ќе обезбеди оптимална "доза" на негова индивидуализација. Само на тој начин договорот за друштвото ќе фигурира како конкретен и индивидуален акт примерен на реалните односи и специфики.

Второ, при изготвувањето на договорот за друштвото се отвора и прашањето за изборот на поделните

одредби коишто ќе влезат во договорот, односно прашањето за нивното разликување во смисла на тоа дали некоја одредба на договорот е когентна одредба на Законот за трговските друштва, која поинаку и не може да гласи, или се работи за диспозитивна одредба, која би можела да гласи и поинаку или, пак, воопшто и не мора да егзистира во договорот. Несомнено овде се крие најсуптилниот дел од одговорот.

При изготвувањето на договорот за друштвото би требало да се сторат следното:

1. Да се најправи листица на сите прашања што, согласно Законот за трговските друштва, мораат да се уредат со договорот за друштвото.

2. Да се најправи листица на сите прашања што, согласно Законот за трговските друштва, можат да се уредат со договорот за друштвото.

3. Да се најправи листица на сите прашања што, согласно Законот за трговските друштва, можат да се уредат на начин поинаков од оној во точно определена законска одредба.

4. Да се најправи листица на прашања што можат да се уредат со договорот за друштвото, иако не се наведени во Законот за трговските друштва, освен ако тоа не е изрично исклучено со неговите одредби.

5. Сумирајќи ги сите прашања наведени во точките 1-4 да се состават листица на одредби што треба да суштествуват во договорот за друштвото и да се определат нивниот редослед.

6. Онаму каде е можно и потребно, да се наведат различни варијанти на одредбите со коишто се уредуваат поделни прашања и односи, врз основа на што треба да се изврши избор на најповолната варијанта.

7. Да се обликува содржината на секоја поделна одредба.

Овој водич претставува дел од серијалот на публикации за новиот Закон за трговски друштва подготвен од Здружението на правници од стопанството на РМ и Советот за корпоративно управување во соработка со **USAID** Проектот за корпоративно управување и Закон за трговски друштва. Овие брошури и избрана литература може да ги најдете на www.maccorpgov.com.mk и www.mbla.org.mk.

Јазична поддршка од **USAID** Проектот за корпоративно управување и Закон за трговски друштва:

Весна Миркоска, Главен лектор

Марија Стојановска

Ана Шошолчевска